

رابطه تجدید ارائه صورت‌های مالی با تغییر حسابرس مستقل

مهدی حیدری*

تاریخ دریافت: ۹۲/۰۹/۳۰

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۱/۱۶

چکیده

از دیدگاه سرمایه‌گذاران، تجدید ارائه صورت‌های مالی، نمایانگر کاهش کیفیت گزارشگری مالی شرکت و کاهش کیفیت حسابرسی می‌باشد. استدلال محقق بر تغییر حسابرسان مستقل پس از تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت در جهت مقابله با واکنش بازار سهام و بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران شرکت می‌باشد. تحقیق حاضر با هدف پاسخگویی به این سوال انجام گرفته است: آیا تجدید ارائه صورت‌های مالی می‌تواند موجب تغییر حسابرس مستقل شود؟ با استفاده از داده‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ و فرضیه‌های تحقیق با استفاده از رگرسیون لجستیک آزمون گردید. نتایج نشان می‌دهد بین تجدید ارائه صورت‌های مالی با تغییر حسابرسان رابطه معناداری وجود ندارد. اما، بین تجدید ارائه با اهمیت صورت‌های مالی با تغییر حسابرسان مستقل رابطه معنادار وجود دارد. مطابق نتایج هرچه کیفیت حاکمیت شرکتی بالا باشد، احتمال تغییر حسابرس مستقل در شرکت‌های مشمول تجدید ارائه صورت‌های مالی بیشتر است، همچنین نتایج نشان داد، بازده منفی سهام پیرامون تاریخ تجدید ارائه براساس با اهمیت بودن تجدید ارائه بیشتر است.

واژه‌های کلیدی: تجدید ارائه صورت‌های مالی، تغییر حسابرس مستقل، بازده سهام، حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابرسی.

طبقه بندی موضوعی: M410, M420, G310, G340, M420

مقدمه

از آنجا که تجدید ارائه‌های مالی و تغییرات حساب‌برسان، هر دو رویدادهایی هستند که موجب جلب توجه عموم سرمایه‌گذاران می‌شوند، تجدید ارائه‌های مالی با اهمیت، موجب ایجاد ابهام در ناتوانی ارائه اطلاعات مالی قابل اتکا و نیز انجام نامناسب حسابرسی توسط حساب‌برسان می‌گردد. در نتیجه، نیاز به تغییر با اهمیت در مکانیسم‌ها و ابزارهای حاکمیتی شرکت‌ها بر این اساس احساس می‌گردد. تحقیق حاضر با هدف پاسخگویی به این سوال انجام یافته که، آیا می‌توان تغییر حساب‌برس مستقل پس از تجدید ارائه مالی را به این موضوع نسبت داد؟ هدف مقاله حاضر بررسی رابطه بین تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌ها با تغییر حساب‌برسان آن‌ها است. مبنای نظری پشتیبان سوال این است که در پاسخ به فشار بازار سرمایه، به منظور افزایش کیفیت حسابرسی و بازگرداندن هزینه حسن شهرت هنگام اعلام تجدید ارائه‌های مالی به عموم سرمایه‌گذاران، تجدید ارائه مالی شرکت‌ها منجر به برکناری حساب‌برسان آن‌ها می‌گردد. فرض اساسی این است که تجدید ارائه مالی موجب ناپایداری در رابطه صاحبکاران با حساب‌برسان می‌گردد، زیرا از دیدگاه سهامداران تجدید ارائه مالی شرکت‌ها ناشی از ضعف حسابرسی می‌باشد. لویی (۲۰۰۹) ضرورت انجام چنین تحقیقی برای کمک به ادبیات نظری و پیشینه تحقیقات انجام یافته در حوزه حسابداری مالی و حسابرسی در ایران به دلیل نبود تحقیقات مشابهی در این خصوص، توسط محقق احساس گردید. تجدید ارائه‌های مالی تردیدهایی را درباره درستکاری مدیریت، کفایت کنترل‌های داخلی شرکت، اثربخشی کمیته حسابرسی، اثربخشی استقلال حساب‌برس و نیز کیفیت حسابرسی مطرح می‌نماید (گل‌سون، ۲۰۰۸). برکناری حساب‌برس مستقل پس از گزارش تجدید ارائه مالی اقدام ملموسی است که شرکت‌ها برای بازگرداندن اعتماد بازار سرمایه و بهبود نظارت حسابرسی بر فرآیند گزارشگری مالی می‌توانند انجام دهند (لویی، ۲۰۰۹). از حساب‌برسان مستقل نیز انتظار می‌رود در مقابل اتهامات مربوط به تجدید ارائه‌های مالی صاحبکاران و در راستای افزایش شهرت موسسه حسابرسی خود تلاش مضاعفی نموده و ریسک قانونی این اتهام را کاهش دهند (فلدمن، ۲۰۰۹). همانند تجدید ارائه‌های مالی، تغییر حساب‌برسان مستقل نیز رویدادهای با اهمیتی هستند که بازارها به دقت آن‌ها را بررسی می‌نمایند. به دلیل عدم افشا عمومی دلایل تغییر حساب‌برسان، با بررسی تجربی دلایل روابط بین صاحبکار و حساب‌برس، موجب افزایش آگاهی محققین و استفاده کنندگان اطلاعات

مالی از این رویدادها می‌گردد. برخی محققین معتقدند تغییر حسابر س موجب واکنش منفی بازار سهام گردیده و نشانه وجود ضعف در کنترل‌های داخلی صاحبکار یا عدم توافق با صاحبکار با حسابر س برای بازار سهام است. همچنین استنباط می‌گردد حسابر س جانشین در سال‌های اولیه حسابر سی دچار اشتباه شده و در نتیجه کار حسابر سی وی از کیفیت پائینی برخوردار خواهد بود. (گریفین و لونت، ۲۰۱۰؛ نچال، ۲۰۰۷). تا اندازه‌ای که تغییر حسابر س بتواند موجب بازگرداندن اعتماد و شهرت شرکت گردد و موجب افزایش نظارت بر حسابر سی شود، سرمایه‌گذاران نیز به این تغییر نگاه مثبتی خواهند داشت. این تفکر با بررسی بازده مازاد سهام در دوره زمانی پس از تغییر حسابر س شرکت تجدید ارائه‌کننده اطلاعات مالی تأیید یا رد شود. مبانی نظری تحقیقات قبلی نشان می‌دهد منافع تغییر حسابر سان مستقل پس از تجدید ارائه‌های مالی بیش از هزینه‌های آن است. تحقیقات قبلی در این حوزه نشان می‌دهد رابطه مثبت معناداری بین تجدید ارائه‌های مالی با اهمیت شرکت‌ها با تغییرات بعدی حسابر س وجود دارد. (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳)

پیشینه پژوهش

تجدید ارائه‌ها نوعی آگاهی و تأیید عمومی از اینکه صورت‌های مالی گزارش شده مطابق اصول پذیرفته شده حسابداری تهیه نگردیده و بازرترین شواهد را درباره حسابداری نادرست ارائه می‌نمایند. (پالمروس و اسکولز، ۲۰۰۴) تجدید ارائه صورت‌های موجب کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران به گزارشگری مالی شده و کارایی سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳) به این دلیل، هم سازمان بورس و اوراق بهادار و هم تحلیل‌گران مالی، تجدید ارائه صورت‌های مالی را به دقت مورد بررسی قرار می‌دهند. تحقیقات قبلی نشان می‌دهند پس از تجدید ارائه صورت‌های مالی، شرکت‌ها با نتایج نامناسبی مواجه می‌شوند. حتی، تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب افزایش هزینه سرمایه آن‌ها می‌گردد. (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳) برخی از تحقیقات حکایت از آن دارند که نتایج منفی ناشی از تجدید ارائه اطلاعات مالی متوجه هیئت مدیره و مدیریت ارشد شرکت‌ها می‌باشد. آگراوال و کوپر (۲۰۰۷) نشان دادند شرکت‌های تجدید ارائه‌کننده نسبت به سایر شرکت‌ها از گردش مدیریتی بیشتری برخوردارند. در هر حال، تجدید ارائه صورت‌های مالی نه تنها موجب تنزل کیفیت گزارشگری مالی می‌شود بلکه کیفیت حسابر سی را نیز زیر سوال می‌برد. استانلی و دیزورت (۲۰۰۷) در تحقیق

خود بیان کرده‌اند تجدید ارائه صورت‌های مالی به دلیل وجود اشتباه یا تقلب، بیانگر ناتوانی واقعی حسابرسی انجام شده می‌باشد. مطابق نظر لارکر و ریچادسون (۲۰۰۷) تجدید ارائه‌ای که در نتیجه مدیریت سود باشد، نشانگر ناتوانی حسابرس صاحبکار در حسابرسی می‌باشد، زیرا حسابرس مستقل اجازه فریبکاری به مدیریت شرکت نمی‌دهد. با تغییر حسابرس مستقل، مدیریت صاحبکار احتمالاً اتهام مربوط به تجدید ارائه را به حسابرس مستقل نسبت می‌دهد تا تصویر مخدوش شده شرکت را بازسازی نماید، اعتماد از دست‌رفته بازار سهام به گزارشگری مالی را بازگردانده و بر حسابرسی نظارت نماید. از طرفی، تغییر دادن حسابرسان مستقل برای صاحبکار، هزینه‌های با اهمیتی خواهد داشت. صاحبکاران نیز در انتخاب حسابرسی که از تخصص کافی برخوردار باشد، دارای محدودیت خواهند بود (آگراوال و کوپر، ۲۰۰۷).

هنیس و همکاران (۲۰۱۱) تحقیق مشابهی را با تاکید بر تغییر حسابرسان پیرامون دوره اعلام تجدید ارائه صورت‌های مالی انجام داده‌اند. روش بررسی آن‌ها به بررسی تغییر حسابرس، ۱۲ ماه بعد و قبل از تجدید ارائه صورت‌های مالی متمرکز بود. شولتز (۲۰۰۸) بازار سرمایه به تجدید ارائه صورت‌های مالی واکنش منفی نشان می‌دهد و شدت آن در موارد مرتبط با تقلب یا اثرگذار بر درآمد شرکت بیشتر است. نتیجه تحقیق لیو (۲۰۰۷) نشان داد سهامداران شرکت‌هایی با صورت‌های مالی تجدید ارائه شده به تغییر حسابرس شرکت، تغییر مدیرعامل و مدیر مالی شرکت رای موافق می‌دهند. نتایج تحقیق عبدلی و همکاران (۱۳۹۲) درباره تاثیر ویژگی‌های حسابرس بر تجدید ارائه صورت‌های مالی نشان داد بین چرخش حسابرس و اندازه موسسه حسابرسی با میانگین ارقام تجدید ارائه شده در صورت‌های مالی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. نتایج تحقیق بولو و همکاران (۱۳۸۹)، نشان داد، تغییر حسابرس مستقل بر رتبه شفافیت اطلاعاتی تاثیر ندارد. یافته‌های تحقیق نیکبخت و رفیعی (۱۳۹۱) نشان داده که سودآوری، اهرم مالی، طول دوره تصدی مدیریت، تغییر مدیریت، تغییر حسابرس و اندازه موسسه حسابرسی بر وقوع تجدید ارائه صورت‌های مالی موثر بوده است. نتایج تحقیق باقر پور ولاشانی و همکاران (۱۳۹۱)، نشان می‌دهد که میانگین خطای تکنیک درخت تصمیم در مقایسه با سایر تکنیک‌ها کمتر می‌باشد. میانگین دقت تکنیک درخت تصمیم برای پیش‌بینی تغییر حسابرس مستقل ۸۵٫۲۰٪ حاصل گردید. مطابق با نتایج تحقیق مورد اشاره جهت پیش‌بینی تغییر حسابرس مستقل به ترتیب تغییر مدیرعامل از طبقه حاکمیت شرکتی، لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها از طبقه اندازه شرکت، مدیریت سود و خصوصی سازی از طبقه

حاکمیت شرکتی با اهمیت ترین متغیرها معرفی شدند. نتایج تحقیق شریعت پناهی و کاظمی (۱۳۸۹)، بر کاهش محتوای اطلاعاتی سود پس از تجدیدارائه صورت‌های مالی اشاره دارد. در شرکت‌هایی که تجدیدارائه صورت‌های مالی بر اثر اشتباه شناسایی درآمد بوده این کاهش بیشتر بوده است. یافته‌های تحقیق آقایی و همکاران (۱۳۹۲)، نشان می‌دهد که کیفیت سود (اقلام تعهدی) بطور معناداری از دوره تحریف تا دوره بعد از تجدیدارائه افزایش یافته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای تغییر اندازه شرکت، تغییر فروش، تغییر جریان‌های نقدی حاصل از عملیات، تغییر نسبت بدهی، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام، درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی و مدت تصدی مدیریت عامل با تغییر کیفیت سود در شرکت‌های تجدیدارائه‌کننده رابطه معناداری دارند. یافته‌های تحقیق ساعی و همکاران (۱۳۹۲)، نشان می‌دهد که نسبت توزیع فراوانی تجدیدارائه‌ها، در سال‌ها، و صنایع مختلف، معنی‌دار است. علاوه بر آن، با بررسی اختلاف میانگین‌ها معنی‌داری تفاوت ارقام اولیه و تجدیدارائه شده به تایید رسید. نتیجه تحقیق روحی و ایمان‌زاده (۱۳۸۸)، با عنوان بررسی دلایل تغییر حساب‌رسان در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشان از وجود رابطه مثبت بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (تغییر حساب‌رسان مستقل) دارد. نتایج تحقیق زارعی مروج و رضازاده (۱۳۸۶)، نشان می‌دهد حق الزحمه حساب‌رسان، کیفیت کار حساب‌رسان، تغییر ترکیب مدیران شرکت‌ها و اندازه شرکت بر تغییر حساب‌رسان، تاثیر مثبت و معنادار دارد. همچنین نتایج مدل رگرسیون لجستیک چند متغیره نشان می‌دهد عواملی مانند حق الزحمه حساب‌رسان، نوع اظهار نظر حساب‌رسان، تغییر ترکیب مدیران شرکت‌ها و اندازه شرکت می‌تواند در بنا نهادن الگویی برای پیش‌بینی تغییر حساب‌رسان شرکت‌ها، کاربرد داشته باشد.

فرضیه‌ها

مطابق مبانی نظری و پیشینه تحقیق، انتظار می‌رود تغییر حساب‌رسان مستقل در شرکت‌هایی که تجدیدارائه صورت‌های مالی انجام می‌دهند در مقایسه با سایر شرکت‌ها بیشتر باشد. بنابراین:

فرضیه اول: احتمال تغییر حساب‌رسان مستقل در شرکت‌های تجدیدارائه‌کننده صورت‌های مالی نسبت به سایر شرکت‌ها بیشتر است.

فرضیه دوم: به هر میزان تجدید ارائه مالی با اهمیت تر باشد، احتمال تغییر حسابرس نیز افزایش خواهد یافت.

مطابق تحقیقات قبلی باید انتظار داشت شرکت های دارای حاکمیت موثرتر تحت رهنمودهای حسابرسان مستقل، بتوانند اعتماد سرمایه گذاران را بازگردانده و حسابرسی آنها از کیفیت مناسب برخوردار باشد. (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳) پس:

فرضیه سوم: احتمال تغییر حسابرسان مستقل در شرکت های تجدید ارائه کننده مالی دارای حاکمیت شرکتی قوی تر نسبت به سایر شرکت ها بیشتر است.

روش پژوهش

طرح این پژوهش از نوع شبه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی از طریق اطلاعات گذشته است. جامعه آماری تحقیق، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ می باشد. در انتخاب نمونه ها ویژگی های زیر مورد توجه قرار گرفت: الف) شرکت قبل از سال ۱۳۸۲ در بورس پذیرفته شده باشد. ب) سهام شرکت بیش از ۶ ماه وقفه معاملاتی نداشته باشد. پ) شرکت از نوع شرکت های سرمایه گذاری و واسطه گری مالی نباشد. ت) کلیه اطلاعات مورد نیاز برای تحقیق حاضر به ویژه صورت جلسات مجمع عمومی عادی، مجمع عمومی فوق العاده و صورت های مالی حسابرسی شده پایان سال مالی شرکت ها در دسترس باشد. ث) سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد. پس از بررسی شرکت ها از لحاظ ویژگی های مذکور ۱۷۸ شرکت انتخاب گردیدند که با بررسی شرکت های مورد نظر در ۱۰ سال قلمرو زمانی تحقیق، ۱۷۸۰ سال- شرکت در بررسی ها لحاظ گردید. در گردآوری داده ها، از نرم افزار تدبیرپرداز و بانک اطلاعاتی سازمان بورس و اوراق بهادار (کدال) و اینترنت استفاده گردیده است. نحوه تجزیه و تحلیل مشاهدات بدین گونه است: گروه شرکت های فاقد تجدید ارائه مالی شامل آن هایی است که هیچ گونه تجدید ارائه مالی برای آنها رخ نداده باشد. برای مثال، اگر شرکتی در یک سال مالی معین دارای تجدید ارائه مالی باشد، مشاهده آن سال- شرکت در گروه شرکت های تجدید ارائه کننده لحاظ می گردد و در صورتی که برای سایر سنوات تجدید ارائه نداشته باشد، سایر مشاهدات سالانه همان شرکت در گروه شرکت های فاقد تجدید ارائه مالی طبقه بندی خواهد شد. قبل از آزمون فرضیه اقدام

به محاسبه میانگین، میانه و انحراف معیار کلیه متغیرهای تحقیق به تفکیک شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی و شرکت‌های بدون تجدید ارائه مالی بیان می‌گردد و بررسی می‌شود که آیا بین میانگین شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی و شرکت‌های فاقد تجدید ارائه مالی تفاوت معناداری دیده می‌شود یا خیر؟ همچنین، میانگین، میانه و انحراف معیار کلیه متغیرها در طبقه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی به دو گروه شرکت‌هایی که اقدام به تغییر حسابرس مستقل کرده‌اند و شرکت‌هایی که اقدام به تغییر حسابرس مستقل نکرده‌اند، طبقه‌بندی می‌شوند. سپس معناداری تفاوت میانگین بین دو گروه شرکت‌های مذکور بررسی می‌شود.

نحوه اندازه گیری متغیرها

تغییر حسابرس-متغیر وابسته: اگر شرکت در سال بعد از تجدید ارائه مالی اقدام به تغییر حسابرس مستقل خود نماید، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **اعلام تجدید ارائه مالی-متغیر مستقل (در فرضیه اول):** اگر شرکت اقدام به تجدید ارائه مالی نماید، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **تداوم فعالیت-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر اظهار نظر حسابرس مستقل به دلیل موضوع تداوم فعالیت باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **مواردی غیر از تداوم فعالیت-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر اظهار نظر حسابرس مستقل به دلایلی غیر از موضوع تداوم فعالیت باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **مدت تصدی حسابرسی کمتر-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر حسابرس مستقل کمتر از چهار سال حسابرسی یک شرکت را انجام دهد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **مدت تصدی حسابرسی طولانی-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر حسابرس مستقل بیش از هشت سال حسابرسی یک شرکت را انجام دهد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **حق الزحمه حسابرسی-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** لگاریتم طبیعی حق الزحمه حسابرسی. **تخصیص حسابرس-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر حسابرس مستقل حداقل ۳۰ درصد شرکت‌های فعال در یک صنعت را حسابرسی نماید، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **بازده دارایی‌ها-متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** بازده

دارایی‌ها - سود خالص قبل از ارقام غیر عادی تقسیم بر جمع دارایی‌ها. **اهرم مالی** - **متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** نسبت بدهی بلندمدت بر جمع دارایی‌ها. **زبان** - **متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** اگر شرکت در سال جاری زیان ده باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **رشد - متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** درصد تغییر در فروش سال جاری در مقایسه با سال مالی قبل. **اقلام تعهدی اختیاری** - **متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** ارقام تعهدی اختیاری - براساس مدل تعدیل یافته جونز شاخصی برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری حسابرس (دیفاند و سویرامانیام، ۱۹۹۸). **اندازه شرکت - متغیر کنترلی (در هر سه فرضیه):** لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌ها. **اثر انباشته تجدید ارائه مالی بر سود - متغیر مستقل (در فرضیه دوم):** اثر انباشته تجدید ارائه مالی بر سود تقسیم بر جمع دارایی‌های پایان سال قبل از تجدید ارائه. **بازده سهام - متغیر مستقل (در فرضیه دوم):** بازده بازار سه روز پیرامون تاریخ اعلام تجدید ارائه مالی. **شاخص اندازه‌گیری کیفیت حاکمیت شرکتی (دیفاند ۲۰۰۵) - متغیر مستقل (در فرضیه سوم):** اندازه هیئت مدیره: اگر تعداد اعضای هیئت مدیره حداقل ۵ باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **مالکیت نهادی:** شرکت‌هایی که حداقل ۱۰ درصد سهام آن‌ها در اختیار و تحت مالکیت شرکت‌ها، بانک‌ها و سایر اشخاص حقوقی باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **تمرکز مالکیت:** شرکت‌هایی که حداقل ۴۰٪ سهام آن‌ها در اختیار و تحت مالکیت یک شخصیت حقوقی باشد، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **دوگانگی وظیفه:** اگر رئیس هیئت مدیره شرکت و مدیرعامل آن یکسان نباشند، عدد یک در غیر این صورت عدد صفر قرار داده می‌شود. **اعضای هیئت مدیره غیر موظف:** نسبت اعضای هیئت مدیره غیر موظف با کل اعضا هیئت مدیره. مطابق تحقیقات (کریشنان و کریشنان، ۱۹۹۷؛ جانستون و بدارد، ۲۰۰۴؛ هنیس، ۲۰۱۱؛ وو و کاه، ۲۰۰۱؛ لندزمن، ۲۰۰۹) انتظار می‌رود زمانی که اظهار نظر حسابرس مستقل در یک شرکت مقبول نباشد، مدت زمان حسابرسی حسابرس در شرکت صاحبکار کوتاه یا بلندمدت باشد، حق الزحمه حسابرسی بالا باشد یا حسابرس در صنعت صاحبکار دارای تخصص کافی نباشد؛ تغییر حسابرس مستقل زیاد اتفاق بیافتد. همچنین، طبق تحقیق شلوترز (۲۰۰۷) انتظار می‌رود شرکت‌هایی که سودآوری پائینی دارند، شرکت‌های با اهرم

مالی بسیار بالا، اقدام به تغییر زیاد در حسابرس مستقل بنمایند. لذا، انتظار می‌رود اهرم مالی و زیان در مدل رگرسیون دارای ضریب مثبت و بازده دارایی‌ها دارای ضریب منفی باشد. از دیدگاه استیک (۱۹۹۱) شرکت‌های دارای رشد بسیار بالا به علت تمایل کمتر به داشتن کنترل‌های داخلی موثرتر، ریسک زیادی حسابرسان مستقل تحمیل می‌نمایند. در نتیجه، انتظار می‌رود رشد، رابطه مثبتی با تغییر حسابرس داشته باشد. از دیدگاه دیفاند و سوبرامانیام (۱۹۹۸) صاحب کارانی که از ارقام تعهدی اختیاری منفی بالایی برخوردارند، انگیزه بیشتری برای کنارگذاری حسابرس مستقل فعلی جهت یافتن حسابرس مستقل جانشین دارند. لذا، انتظار می‌رود بین تغییر حسابرس مستقل با ارقام تعهدی اختیاری رابطه منفی برقرار باشد. همچنین، طبق یافته‌های تحقیق دی آنجلو (۱۹۸۱) به علت بالا بودن هزینه‌های تغییر حسابرسان مستقل برای شرکت‌های بزرگ، انتظار می‌رود ضریب متغیر اندازه شرکت در رگرسیون منفی باشد. معیارهای مدنظر برای اندازه‌گیری شاخص حاکمیت شرکتی، براساس تحقیق دیفاند و همکاران (۲۰۰۵) ۶ معیار شامل؛ ۱) اندازه هیئت مدیره ۲) استقلال هیئت مدیره ۳) اندازه کمیته حسابرسی ۴) استقلال کمیته حسابرسی ۵) مالکیت نهادی ۶) شاخص جی - تدوین یافته کوپرز بود، که در تحقیق حاضر از ۵ معیار اندازه هیئت مدیره، دو گانگی وظیفه، نسبت تعداد اعضای هیئت مدیره غیرموظف به کل اعضا هیئت مدیره - به عنوان معیارهایی از استقلال هیئت مدیره، مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت به عنوان شاخصی از جی - کوپرز برای اندازه‌گیری کیفیت حاکمیت شرکتی استفاده گردید. به دلیل نبود کمیته حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ایران، دو معیار مربوط به کمیته حسابرسی حذف گردید. براساس شاخص حاکمیت شرکتی دیفاند و همکاران، متوسط عدد ۳ است، شرکت‌هایی از معیارهای مورد نظر بیش از ۳ دریافت کنند، کیفیت حاکمیت شرکتی آن‌ها بالا و شرکت‌هایی که از معیارهای مورد نظر کمتر از ۳ دریافت دارند، از کیفیت پائین برای حاکمیت شرکتی برخوردارند. در نهایت، متغیرهای کمکی سال و صنعت به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده‌اند.

یافته‌ها

آمار توصیفی

یافته‌های پژوهش نشان داد طی سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۱ در مجموع ۱۶۹ مورد تغییر حسابرس مستقل وجود داشته است. ۹٪ کل مشاهدات (۱۷۸۰ سال- شرکت) در طول دوره زمانی تحقیق اقدام به تغییر حسابرس مستقل نموده‌اند. در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۴ به ترتیب ۱۲٪ و ۱۴٫۶٪ بیشترین تغییر حسابرس مستقل در شرکت‌های نمونه دیده می‌شود. همچنین، مطابق یافته‌های پژوهش در دوره زمانی از بین ۱۷۸۰ مشاهده، ۴۷۰ مورد اقدام به تجدید ارائه صورت‌های مالی نموده بودند. در تحقیق حاضر، براین اساس که تجدید ارائه‌های مالی دارای اثر کاهنده بر سود، افزایش سود و فاقد اثر کاهندگی و افزایش سود هستند، طبقه‌بندی گردیدند. نتایج نشان داد از بین ۴۷۰ مورد تجدید ارائه مالی، ۱۷۱ مورد اثر کاهنده بر سود خالص، ۲۳۸ مورد اثر فزاینده بر سود خالص و همچنین ۶۱ مورد فاقد اثر بر سود خالص بود. همچنین مطابق یافته‌های تحقیق از بین کل مشاهدات ۵۳۱ مورد موجب واکنش بازار سهام گردیده بود که از این میان ۱۸۹ مورد موجب واکنش مثبت بازار سهام و ۲۴۲ مورد موجب واکنش منفی بازار سهام گردیده بود. در تحقیق حاضر دو گروه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی در یک سال معین و گروه شرکت‌های فاقد تجدید ارائه مالی از لحاظ متغیرهای استفاده شده در آزمون‌ها مقایسه گردیده است. همچنین به مقایسه متغیرهای گروه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی از لحاظ تغییر حسابرس مستقل و عدم تغییر حسابرس مستقل پرداخته شد. برخلاف تحقیقات خارجی انجام یافته (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳) تنها تاکید بر اظهار نظر غیرمقبول تاحدودی رابطه معنادار با تغییر حسابرسان مستقل داشت. معناداری سایر مولفه‌ها با تغییر حسابرسان تائید نگردید. این موضوع نشان گر تاکید مدیریت صاحبکاران بر اظهار نظر مقبول به منظور خوب جلوه دادن عملکرد شرکت می‌باشد. مطابق یافته‌ها، بازده منفی سهام دوره نزدیک به تاریخ تجدید ارائه مالی در گروه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی که اقدام به تغییر حسابرس مستقل نموده اند در مقایسه با بازده منفی سهام دوره نزدیک به تاریخ تجدید ارائه مالی در گروه شرکت‌هایی دارای تجدید ارائه مالی که اقدام به تغییر حسابرس مستقل نکرده اند، بیشتر است. این موضوع تائید کننده نتیجه تحقیقات قبلی (ویویک و میونگسو

۲۰۱۳) می‌باشد و نشان می‌دهد بازار سهام نسبت به با اهمیت بودن تجدید ارائه مالی واکنش منفی بیشتری نشان می‌دهد.

نگاره (۱)-الف: مقایسه متغیرهای گروه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی و شرکت‌های فاقد تجدید ارائه مالی

متغیر	شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی (از ۱۷۸۰ مشاهده سال - شرکت، تعداد ۴۷۰)			شرکت‌های فاقد تجدید ارائه مالی (از ۱۷۸۰ مشاهده سال - شرکت، تعداد ۱۳۱۰)			آماره‌تی - استیودنت (آزمون تفاوت میانگین‌ها)
	میانگین	میانه	انحراف معیار	میانگین	میانه	انحراف معیار	
تداوم فعالیت	۰/۰۵	۰	۰/۲۱	۰/۳۵	۰	۰/۱۹	۱/۳۰
مواردی غیر از تداوم فعالیت	۰/۰۷۶	۰	۰/۲۴	۰/۰۶	۰	۰/۲۲	۱۰/۰۳
مدت تصدی حسابرسی کمتر	۰/۲۳	۰	۰/۲۳	۰/۱۸	۰	۰/۱۸	۲/۱۱
مدت تصدی حسابرسی طولانی‌تر	۰/۱۱	۰	۰/۱۷	۰/۱۳	۰	۰/۲۴	-۲/۵۵
لگاریتم حق الزحمه حسابرسی	۱۰/۳۲	۱۰/۲۹	۱/۰۴	۹/۴۵	۹/۴۱	۱/۰۴	۸/۲۱
تخصص حسابرس	۰/۳۲	۰	۰/۳۶	۰/۲۶	۰	۰/۵۵	۱/۰۶
بازده دارایی‌ها	۰/۱۵	۰/۱۲	۰/۴۶	۰/۱۸۵	۰/۱۴۳	۰/۳۹	۱/۶۵
زیان	۰/۰۹	۱/۰۰	۰/۳۳	۰/۰۷۶	۰	۰/۲۷۸	۱۱/۴۵
اهرم مالی	۰/۲۶	۰/۱۹	۰/۳۷	۰/۲۱	۰/۱۵۶	۰/۳۲	۶/۰۴
رشد	۰/۳۴	۰/۲۵	۰/۶۶	۰/۱۶	۰/۱۲۵	۰/۵۸	۸/۳۴
اقدام تعهدی اختیاری	-۰/۰۷	-۰/۰۴۵	۰/۲۵	-۰/۱۲	-۰/۰۸۷	۰/۲۹	۷/۰۵
اندازه شرکت	۴/۷۶	۴/۵	۱/۱۳	۴/۸۷	۴/۵۵	۱/۵۶	۰/۱۸

نگاره (۱) - ب: مقایسه متغیرهای گروه شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی از لحاظ

تغییر حسابرس مستقل و عدم تغییر حسابرس مستقل

متغیر	شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی فاقد تغییر حسابرس مستقل (۳۹۹ مشاهده از ۴۷۰ مشاهده سال-شرکت دارای تجدید ارائه مالی)			شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی تغییردهنده حسابرس مستقل (۷۱ مشاهده از ۴۷۰ مشاهده سال-شرکت دارای تجدید ارائه مالی)			آماره تی - استیودنت (آزمون تفاوت میانگین‌ها)
	میانگین	میانه	انحراف معیار	میانگین	میانه	انحراف معیار	
تداوم فعالیت	۰/۰۳	۰	۰/۱۷	۰/۰۱۸	۰	۰/۱۵	۳/۴۳
مواردی غیر از تداوم فعالیت	۰/۰۴۵	۰	۰/۱۵	۰/۰۹	۰	۰/۲۱	-۱/۵۲
مدت تصدی حسابرسی کمتر	۰/۱۶	۰	۰/۳۱	۰/۲۵	۰	۰/۲۰	۰/۳۳
مدت تصدی حسابرسی طولانی‌تر	۰/۰۸۹	۰	۰/۱۸	۰/۱۴	۰	۰/۲۶	-۰/۶۷
لگاریتم حق الزحمه حسابرسی	۹/۶۲	۶/۴۹	۱/۰۷	۱۲/۱۵	۹/۵۱	۱/۰۶	-۱/۶۹
تخصیص حسابرس	۰/۱۷	۰	۰/۲۵	۰/۳۱	۰	۰/۴۷	-۳/۱۲
بازده دارایی‌ها	۰/۲۲	۰/۱۴	۰/۴۱	۰/۲۷	۰/۱۶۵	۰/۵۲	۲/۳۹
زیان	۰/۰۷	۱/۰۰	۰/۷۳	۰/۱۲۴	۰	۰/۵۷	۱۵/۶۵
اهرم مالی	۰/۳۲	۰/۲۴	۰/۲۶	۰/۳۵	۰/۲۳۸	۰/۳۴	۷/۰۳
رشد	۰/۳۶	۰/۲۷	۰/۶۸	۰/۴۷	۰/۳۳	۰/۶۱	۸/۶۲
اقدام تعهدی اختیاری	-۰/۱۱	-۰/۰۶۷	۰/۵۲	-۰/۱۷	-۰/۱۱۲	۰/۴۸	۵/۴۵
اندازه شرکت	۴/۶۵	۰/۴	۱/۰۷	۵/۱۷	۴/۷۴	۱/۲۶	۲/۲۶
اثر انباشته تجدید ارائه مالی بر سود	۲/۴۳	۲/۲	۰/۲۸	۳/۱۷	۲/۸۶	۰/۶۱	۴/۱۹
بازده سه روزه بازار سهام پیرامون تاریخ تجدید ارائه مالی	-۰/۴۵	-۰/۳۶	۰/۰۲۶	-۰/۰۲	-۰/۰۱۵	۰/۷۴	-۱/۶۷

آزمون فرضیه‌ها

در نگاره (۲) نتایج آزمون‌های فرضیه‌ها تحقیق ارائه گردیده است. نتایج آزمون فرضیه اول، نشان از عدم تأیید فرضیه مذکور دارد. به عبارت دیگر، در سطح اطمینان ۹۵٪ نتایج نشانگر

تغییر حسابرسان یک سال پس از اعلام تجدید ارائه مالی نمی‌باشد. لیکن، واکنش منفی تر بازار سهام در قبال تجدید ارائه مالی با اهمیت در بین شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی نشان از تائید فرضیه دوم تحقیق حاضر دارد. به عبارت دیگر، نتایج آزمون‌ها نشان داد در سطح اطمینان ۹۵٪، هرچه تجدید ارائه مالی با اهمیت تر باشد، واکنش منفی بازار سهام نسبت به تجدید ارائه مالی بیشتر شده و توجیه کننده تغییر حسابرسان از دیدگاه سرمایه‌گذاران می‌باشد. در نهایت، نتایج تحقیق از تائید فرضیه سوم حکایت دارد. به عبارت دیگر، نتایج تحقیق حاضر تائید کننده نتایج تحقیق ویویک و میونگسو (۲۰۱۳) درباره تغییر حسابرسان مستقل پس از تجدید ارائه مالی در شرکت‌های دارای حاکمیت شرکتی با کیفیت بالا در مقایسه با شرکت‌های دارای حاکمیت شرکتی با کیفیت پایین تر می‌باشد. در نگاره مورد نظر نتایج هر متغیر در طول دوره زمانی تحقیق به صورت تجمیعی ارائه گردیده است.

نگاره (۲) - الف: نتایج مدل رگرسیون لجستیک - فرضیه اول

متغیر	علامت مورد انتظار	ضریب رگرسیون	p آماره	متغیر	علامت مورد انتظار	ضریب رگرسیون	p آماره
عرض از مبدا	مثبت/منفی	-۴/۳۷۱	۰/۰۷۸	زیان	مثبت	۰/۲۶۷	۰/۰۱۷
اعلام تجدید ارائه مالی	مثبت	۰/۰۰۴	۰/۱۲	اهرم مالی	مثبت	۰/۶۱۲	۰/۰۶۳
تداوم فعالیت	مثبت	۰/۳۵۲	۰/۰۰۶	رشد	مثبت	۰/۰۰۶	۰/۰۷۷
مواردی غیر از تداوم فعالیت	مثبت	۰/۲۹۷	۰/۰۸۳	اقدام تعهدی اختیاری	منفی	-۰/۳۶۸	۰/۱۵۳
مدت تصدی حسابرسان کمتر	مثبت	-۰/۵۱۲	۰/۰۹۲	اندازه شرکت	منفی	-۰/۷۲	۰/۰۲۱
مدت تصدی حسابرسان طولانی تر	مثبت	۰/۳۷۱	۰/۰۰۴	آماره کای دو-والد		۹۶۳	
				سطح معنی داری آماره والد		۰/۱۵۳	
حق الزحمه حسابرسان	مثبت	۰/۹۲۶	۰/۰۳۲	ضریب تعیین تعدیل یافته	۰/۰۸۴		
تخصص حسابرسان بازده دارایی‌ها	منفی	-۰/۸۷۲	۰/۰۲۶	تعداد مشاهدات ۱۷۸۰			
				منفی	-۰/۰۳۶	۰/۱۶	

نگاره (۲) - ب: نتایج مدل رگرسیون لجستیک - فرضیه دوم

متغیر	علامت مورد انتظار متغیر	ضریب رگرسیون	مقدار بی	متغیر	علامت مورد انتظار متغیر	ضریب رگرسیون	مقدار بی
عرض از مبدا	مثبت/منفی	-۳/۲۱۲	۰/۰۳۱	زیان	مثبت	۰/۳۸۱	۰/۰۷۸
اعلام تجدید ارائه مالی	مثبت	۰/۲۷	۰/۱۶۲	اهرم مالی	مثبت	۰/۴۷۳	۰/۰۶۷
تداوم فعالیت	مثبت	۰/۳۸۱	۰/۰۷۲	رشد	مثبت	۰/۱۰۳	۰/۰۳۲
مواردی غیر از تداوم فعالیت	مثبت	۰/۲۶۳	۰/۰۸۰۶	اقدام تعهدی اختیاری	منفی	-۰/۰۸۱۲	۰/۱۴۳
مدت تصدی حسابرسی کمتر	مثبت	-۰/۰۴۴۴	۰/۰۶۹۱	اندازه شرکت	منفی	-۰/۰۳۴	۰/۰۲۵
مدت تصدی حسابرسی طولانی تر	مثبت	۰/۶۲۸	۰/۰۳۸	بازده سهام طی سه روز پیرامون تاریخ تجدید	منفی	-۲/۳۷۲	۰/۰۲۴
				اثر انباشته تجدید ارائه مالی بر سود	منفی	-۴/۳۷۸	۰/۰۱۷
حق الزحمه حسابرسی	مثبت	۰/۸۲۱	۰/۰۴۳	آماره کای دو-والد		۱۰۸	۰/۰۲۱ تائید
تخصیص حسابرس	منفی	-۰/۵۳۴	۰/۰۴۵	ضریب تعیین تعدیل یافته			۰/۲۳
بازده دارایی‌ها	منفی	-۰/۰۶۲	۰/۱۵۲	تعداد مشاهدات		۴۷۰	

نگاره (۲) - ج: نتایج مدل رگرسیون لجستیک - فرضیه سوم

مقدار پی	ضرب رگرسیون	علامت مورد انتظار متغیر	متغیر	مقدار پی	ضرب رگرسیون	علامت مورد انتظار متغیر	متغیر
۰/۱۱۸	-۰/۷۲۸	منفی	اقلام تعهدی اختیاری	۰/۰۱۷	۳/۴۱۲	مثبت/منفی	عرض از مبدا
۰/۰۶	-۰/۵۸۱	منفی	اندازه شرکت	۰/۰۲۳	۰/۷۶۹	مثبت	اعلام تجدید ارانه مالی
۰/۰۳۱	-۱/۲۳	منفی	نسبت تعداد اعضای هیئت مدیره غیرموظف به کل اعضای هیئت مدیره	۰/۰۷۳	۰/۶۷۲	مثبت	تداوم فعالیت
۰/۰۲۳	۰/۴۳۲	مثبت	اندازه هیئت مدیره	۰/۱۴۲	۰/۳۶۲	مثبت	مواردی غیر از تداوم فعالیت
۰/۰۶۳	-۰/۲۳۵	منفی	مالکیت نهادی	۰/۰۵۶	-۰/۶۶۲	مثبت	مدت تصدی حسابرسی کمتر
۰/۰۳۷	-۱/۰۴۲	منفی	تمرکز مالکیت	۰/۰۴۷	۰/۹۰۳	مثبت	مدت تصدی حسابرسی طولانی تر
۰/۰۱۲	-۰/۴۸۱	منفی	دوگانگی وظیفه				
۰/۰۲۷	-۰/۳۲۹	منفی	حاصل ضرب تجدید ارانه مالی در نسبت تعداد اعضای هیئت مدیره غیرموظف به کل اعضای هیئت مدیره	۰/۰۲	۰/۷۰۳	مثبت	حق الزحمه حسابرسی
۰/۰۴	۰/۵۷۹	مثبت	حاصل ضرب تجدید ارانه مالی در اندازه هیئت مدیره	۰/۰۱۷	-۱/۰۲۸	منفی	تخصیص حسابرس
۰/۵۷	۰/۳۳۵	مثبت	حاصل ضرب تجدید ارانه مالی در مالکیت نهادی	۰/۱۷۲	-۰/۰۷۶	منفی	بازده دارایی‌ها
۰/۰۳	۱/۲۷	مثبت	حاصل ضرب تجدید ارانه مالی در تمرکز مالکیت	۰/۰۹۷	۰/۲۹۲	مثبت	زیان
۰/۰۱۸	-۰/۷۸۶	مثبت	حاصل ضرب تجدید ارانه مالی در دوگانگی وظیفه	۰/۰۴۱	۰/۵۸۲	مثبت	اهرم مالی
۰/۰۳ تانید			آماره کای دو-والد: ۷۱۴ ضرب تعیین تعدیل یافته: ۰/۴۳۶ تعداد مشاهدات: ۱۶۹	۰/۰۴	۰/۱۰۱	مثبت	رشد

مطابق تحقیقات قبلی تمامی تجدید ارائه های مالی با اهمیت نشانگر کاهش کیفیت گزار شگری می‌باشند، چه آن‌هایی که اثر منفی بر سود خالص دارند و چه آن‌هایی که موجب واکنش منفی بازار سهام می‌شوند (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳؛ آگراول و کوپز، ۲۰۰۷). براساس تحقیق حاضر نیز فرضیه دوم مورد تأیید قرار گرفت. شرکت‌ها به علت نتایج نامناسب تغییر حسابرس مستقل تمایل زیادی به تغییر آن‌ها ندارند. از یک طرف، شرکت‌های دارای حاکمیت قوی از نتایج منفی تغییر حسابرس مستقل اجتناب می‌ورزند، از طرف دیگر، انتظار می‌رود همان شرکت‌ها به منظور بازگرداندن شهرت خود و اعتماد سرمایه‌گذاران به علت ناتوانی حسابرسان در کشف بی‌نظمی‌ها و رویه‌های غلط حسابداری اقدام به کنارگذاری حسابرسان مستقل نمایند. (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳) با افزایش کیفیت حاکمیت شرکتی احتمال افزایش کنارگذاری حسابرسان مستقل به علت عدم کشف رویه‌های غلط حسابداری نمایند، همچنین بهتر شدن حاکمیت شرکتی می‌تواند موجب کاهش تعداد تجدید ارائه‌های مالی گردد. از طرفی، لارکر (۲۰۰۷) طی تحقیقی به این نتیجه رسید که تجدید ارائه‌های مالی ارتباطی با ویژگی‌های حاکمیت شرکتی ندارند و از طرف دیگر، بابر و همکاران (۲۰۰۹) طی تحقیقی بیان کردند بیشتر تجدید ارائه‌های مالی در شرکت‌های با حاکمیت شرکتی ضعیف اتفاق می‌افتد. بنابراین، شواهد تحقیقات قبلی در باره ارتباط بین تجدید ارائه‌های مالی با حاکمیت شرکتی یکدیگر را تأیید نمی‌کنند. تحقیق حاضر نیز براساس شواهد به این نتیجه دست یافت که بین تجدید ارائه‌های مالی با حاکمیت شرکتی رابطه معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر، در شرکت‌های دارای کیفیت حاکمیت شرکتی بالا در صورت تجدید ارائه مالی تغییر حسابرس در مقایسه با سایر شرکت‌ها بیشتر اتفاق می‌افتد.

نتیجه گیری

تحقیق حاضر در پی یافتن رابطه معنادار بین تجدید ارائه های مالی و متعاقب آن تغییر حسابرس انجام شد. هرچند طبق تحقیقات خارجی، همانند ویویک و میونگسو (۲۰۱۳) بین تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌ها با تغییر بعدی حسابرسان مستقل در آن‌ها رابطه معنادار وجود دارد، لیکن تحقیق حاضر در ایران تأیید کننده این موضوع نیست. به نظر می‌رسد عدم وجود رابطه معنادار بین تجدید ارائه مالی و تغییرات بعدی حسابرسان مستقل در ایران به دلیل عدم تعریف مسئولیت قانونی برای حسابرسان، عدم وجود کمیته مستقل حسابرسی در

شرکت‌ها که بر کیفیت گزارشگری مالی نظارت خاصی داشته باشند. همچنین، برخلاف تحقیقات قبلی خارجی (ویویک و میونگسو، ۲۰۱۳)، که به این نتیجه رسیدند هرچه اثر تجدید ارائه مالی بر سود خالص و قیمت سهام منفی‌تر باشد، احتمال تغییر حسابرس مستقل افزایش می‌یابد، تحقیق حاضر در محیط ایران، این موضوع را تأیید کرد. لیکن، نتیجه تحقیق حاضر تأییدکننده نتیجه تحقیقات قبلی درباره افزایش احتمال تغییر حسابرسان مستقل در شرکت‌های تجدید ارائه کننده مالی برخوردار از حاکمیت شرکتی اثربخش‌تر و با کیفیت‌تر بود. به عبارت دیگر، همانگونه که انتظار می‌رفت شرکت‌های تجدید ارائه کننده مالی برخوردار از حاکمیت شرکتی اثربخش‌تر و با کیفیت‌تر به علت بازگرداندن اعتماد از دست رفته سرمایه‌گذاران بازار سهام - هرچند به صورت علنی بیان نمی‌گردد - اقدام به تغییر حسابرسان مستقل خود می‌نمایند. پیشنهاد می‌شود محققانی که علاقمند به ادامه این مسیر تحقیق هستند، دو موضوع پیشنهادی ذیل را بررسی نمایند: ۱) نظر به اینکه عزل و نصب حسابرسان مستقل از اختیارات مجمع عمومی صاحبان سهام شرکت‌ها می‌باشد، بررسی اینکه مجمع عمومی صاحبان سهام در چه شرایطی اقدام به تغییر حسابرسان مستقل خود می‌نمایند، دارای اهمیت است. ۲) بررسی تفاوت کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های دارای تجدید ارائه مالی با کیفیت گزارشگری مالی فاقد تجدید ارائه مالی ۳) بررسی تجربی کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌هایی که پس از تجدید ارائه مالی اقدام به تغییر حسابرس مستقل نموده‌اند با کیفیت گزارشگری مالی در سایر شرکت‌ها. هرچند در تحقیق حاضر بین تجدید ارائه‌های مالی با تغییرات حسابرسان پس از آن رابطه‌ای یافت نشد، لیکن به دلیل عدم افشای عمومی دلایل اصلی تغییر حسابرسان مستقل در تحقیقات تجربی همانند این، محقق صرفاً به دنبال یافتن رابطه است، حال ممکن است دلایل دیگری باعث تغییر حسابرس شده باشد.

منابع

- آقایی، محمدعلی؛ زلفی، حسن؛ اعتمادی، حسین و انواری رستمی، علی اصغر، (۱۳۹۲)، "تأثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر کیفیت اقلام تعهدی"، مجله پژوهش‌های تجربی حسابداری، شماره ۷، صص: ۱۱۹-۱۴۷
- باقر پور ولاشانی، محمدعلی؛ مشکانی، علی و باقری مصطفی، (۱۳۹۱)، "پیش‌بینی تغییر حسابرس مستقل در ایران: رویکرد داده کاوی"، دهمین همایش ملی حسابداری در دانشگاه الزهرا (س)

بولو، قاسم؛ مهمان، کیهان و گودرزی، اسماعیل (۱۳۸۹)، "تغییر حسابرس مستقل و شفافیت اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، مجله دانش حسابداری، سال اول، ش (۱)، تابستان ۱۳۸۹، صص: ۱۱۱-۱۳۵

روحی، علی و پیمان‌زاده ایمان، (۱۳۸۸)، "بررسی دلایل تغییر حساب‌برسان در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، زمستان (۱۳۸۸)، ۱(۴): ۱۸۵-۱۹۸

زارعی‌مروج، کمال و رضازاده، جواد، (۱۳۸۶)، "عوامل موثر بر تغییر حساب‌برسان در شرکت‌های ایران، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۲۰، دانشگاه علامه طباطبایی شریعت‌پناهی، سیدمجید و کاظمی، حسین، (۱۳۸۹)، "تاثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی بر محتوای اطلاعاتی سود"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۶، دانشگاه علامه طباطبایی عبدلی، محمدرضا، فعال قیومی، علی و پرتوی، ناصر، "تاثیر ویژگی‌های حساب‌برسب تجدید ارائه صورت‌های مالی"، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، ش (۳)، ۱۳۹۲، انتشارات: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

موسوی بایگی، سید ناصر؛ باقرپور ولاشانی، محمدعلی و ساعی محمدجواد، (۱۳۹۲)، "بررسی فراوانی و اهمیت تجدید ارائه صورتهای مالی"، مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، شماره ۱۵، دانشگاه فردوسی مشهد

نیکبخت، محمدرضا و رفیعی، افسانه، (۱۳۹۱)، "تدوین الگوی عوامل موثر بر تجدید ارائه صورت‌های مالی در ایران"، مجله دانش حسابداری، سال سوم، ش (۹)، تابستان ۱۳۹۱، صص: ۱۶۷-۱۹۴

Agrawal, A., and T. Cooper. 2007. Corporate Governance Consequences of Accounting Scandals: Evidence from Top Management, CFO and Auditor Turnover. Working paper, The University of Alabama

DeFond, M. L., R. Hann, and X. Hu. 2005. Does the market value ifnancial expertise on audit committees of boards of directors? Journal of Accounting Research 43 (2): 153-193

Ettredge, M., Y. Huang, and W. Zhang. 2009. Restatement Disclosures and Subsequent Accounting Conservatism. Working paper, The University of Kansas and The University of Texas at Dallas

Feldmann, D. A., W. J. Read, and M. J. Abdolmohammadi. 2009. Financial restatements, audit fees, and the moderating effect of CFO turnover. Auditing: A Journal of Practice & Theory 28 (1): 205-223.

Gleason, C. A., N. T. Jenkins, and W. B. Johnson. 2008. The contagion effects of accounting restatements The Accounting Review 83 (1): 83-110.

- Hennes, K. M., A. J. Leone, and B. P. Miller. 2011. Auditor Dismissals around Accounting Restatements Working paper, The University of Oklahoma, University of Miami, and Indiana University.
- Knechel, W. R., V. Naiker, and G. Pacheco. 2007. Does auditor industry specialization matter? Evidence from market reaction to auditor switches. *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 26 (1): 19° 45.
- Krishnan, J., and J. Krishnan. 1997. Litigation risk and auditor resignations. *The Accounting Review* 72
- Larcker, D. F., and S. A. Richardson. 2004. Fees paid to audit ifrms, accrual choices, and corporate governance. *Journal of Accounting Research* 42 (3): 625-658.
- Liu, L., K. Raghunandan, and D. Rama. 2009. Financial restatements and shareholder ratiifications of the auditor. *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 28 (1): 225-240.
- Palmrose, Z.-V., V. Richardson, and S. Scholz. 2004. Determinants of market reactions to restatement announcements. *Journal of Accounting and Economics* 37 (1): 1-31.
- Scholz, S. 2008. *The Changing Nature and Consequences of Public Company Financial Restatements* Washington, DC: Department of the Treasury.
- Stanley, J. D., and F. T. DeZoort. 2007. Audit ifrm tenure and ifnanc restatements: An analysis of industry specialization and fee effects. *Journal of Accounting and Public Policy* 26: 131-159.
- Stice, J. D. 1991. Using ifnancial market information to identif engagement factors associated with lawsuits against public accountants. *The Accounting Review* 66 (July): 516-533.
- Vivek, M., and Myungsoo,S.2013. Do Financial Restatements Lead to Auditor Changes?. *Auditing: A Journal of Practice & Theory* Vol. 32, No. 2: American Accounting Association